

УДК 636.32/38.082

Лесновська О.В., асистент*
Дніпропетровський державний аграрний університет**ВІДТВОРЮВАЛЬНА ЗДАТНІСТЬ ОВЕЦЬ АСКАНІЙСЬКОЇ М'ЯСО-
ВОВНОВОЇ ПОРОДИ ДНІПРОПЕТРОВСЬКОГО ТИПУ ТА ЇХ
ПОМІСЕЙ**

Схрещування вівцематок дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи з баранами-плідниками канадської селекції дає можливість отримати більш життєздатний молодняк ніж при чистопородному розведенні. Більшу плідність вівцематок покритих баранами-плідниками інтенсивних порід на нашу думку можна пояснити адитивною дією генів порід, які відрізняються багатоплідністю, а життєздатність молодняку проявом ефекту гетерозису.

Ключові слова: відтворення, плідючість, збереженість, асканійська м'ясо-вовнова, олібс, тексель.

В сучасних умовах підвищення конкурентоспроможності вівчарства в більшості районів України обумовлено його м'ясною продуктивністю. Спеціалізація вівчарства на виробництві молодшої баранини потребує наявності порід, що відрізняються високою м'ясною продуктивністю. Цій вимозі в повній мірі відповідають породи м'ясо-вовнового і м'ясного напрямів, важливою біологічною особливістю яких являються скоростиглість, плідючість, інтенсивний ріст і розвиток, більш економічна, в порівнянні з іншими породами, трансформація корму в продукцію, можливість використання тварин для господарських цілей в ранньому віці [1,6].

Основним методом формування м'ясного напрямку у вівчарстві являється схрещування місцевих порід овець з кращими породами вітчизняного та світового генофонду.

Схрещування у вівчарстві застосовується з метою використання як адитивної, так і неадитивної генетичної мінливості. Незважаючи на широке визнання схрещування у вівчарстві, до цього часу не відпрацьовані основні тести, використання яких дасть можливість повніше експлуатувати потенційні генетичні закономірності у овець [5,8].

Процес відтворення стад невід'ємний від процесу поліпшення продуктивних та племінних якостей тварин. Без цього неможливий прогрес тваринництва в цілому, оскільки багатовіковий зоотехнічний досвід показує, що в породистих тварин, які походять від високопродуктивних батьків, як правило, значно вищі продуктивність та оплата кормів і праці, ніж у безпородних. Якість потомків залежить від спадкових властивостей обох батьків, однак потомків самця-плідника значно більше, ніж потомків самки, а тому і спадковий вплив плідників на продуктивність стад набагато сильніший.

Найбільш перспективним методом поліпшення сільськогосподарських тварин та зниження собівартості одиниці продукції поряд з удосконаленням системи вирощування молодняку і годівлі тварин є застосування штучного осіменіння, коли значну частину маточного поголів'я осіменяють спермою плідників-поліпшувачів [2, 3].

* Науковий керівник – кандидат с-г. наук, доцент Похил В.І.

Відтворювальна функція овець залежить від великої кількості відносно незалежних факторів: генетичного потенціалу вихідних порід, їх віку, господарської зрілості, виходу ягнят, заплідненості, ембріональної смертності приплоду та ін.

Плодючість одна із найбільш важливих ознак при розведенні овець. Більш висока плодючість збільшує реалізований селекційний диференціал також і за іншими ознаками, оскільки ту чи іншу перевагу можна отримати від більшого числа нащадків.

Багатоплідність маток може залежати від підготовки їх до осіменіння, сезонності, погодних умов, клінічного стану, рівня годівлі, умов утримання і генетичних особливостей, в тому числі й батьківської породи та якості сперми баранів.

Даний прийом роботи дає можливість в повній мірі консолідувати спадкові ознаки та зменшити при цьому їх варіабельність.

Відтворювальна здатність вівцематок аборигенних порід може покращуватися за рахунок часткового використання багатоплідних генотипів або впровадження поглинального схрещування [4,7].

Поглиналине схрещування є одним із методів селекційно-плеїнної роботи, що пов'язано зі створенням нових типів овець з продуктивними ознаками, які відрізняють створені типи від існуючих.

Метою наших досліджень було встановлення ефективності схрещування маток дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи з баранами-плідниками породи олібс та тексель.

Матеріали і методи. Дослідження проводилися на базі ТОВ «Шаролезька вівця» Новомосковського району Дніпропетровської області в 2007-2008 роках.

Вівці асканійської м'ясо-вовнової породи дніпропетровського типу були отримані шляхом складного відтворювального схрещування.

Вивчення відтворювальної здатності вівцематок при використанні поглинального схрещування проводили на підставі аналізу кількісних даних запліднення, ягніння, багатоплідності маток та збереженості отриманого молодняку.

Результати досліджень. Нами проведені дослідження відтворювальної здатності вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи дніпропетровського типу при чистопородному розведенні та помісних вівцематок, отриманих при поглинальному схрещуванні з баранами-плідниками породи олібс та тексель (таблиця 1).

Для проведення досліджень було виділено по 100 вівцематок АМД та помісей другого покоління за породою олібс та тексель.

Репродуктивне поголів'я утримувалось в однакових умовах, рівень годівлі 1,8-2,0 кормових одиниць на добу в залежності від фізіологічного стану.

Вівцематок для досліджень відбирали за живою масою, віком в ягніннях.

Вівцематки дослідних і контрольної груп мали живу масу 57-59 кг і мали друге-третє ягніння. Настриг вовни в середньому $4,7 \pm 0,75$ кг. Тварини мали міцний тип конституції, були безрогі з явно вираженими ознаками м'ясо-вовнової продуктивності.

Запліднення проводили шляхом штучного осіменіння свіже отриманою нерозбавленою спермою баранів-плідників вихідних порід з загальною оцінкою 8-9 балів. Парування було організоване в першій декаді вересня. Запліднення проводили з урахуванням двох статевих циклів. При цьому встановлено, що штучно запліднюється у всіх групах 95-98 % вівцематок.

Таблиця 1. Відтворювальна здатність маток

Показник	АМД	F ₂ тексель	F ₂ олібс
Спаровано маток, голів	100	100	100
Кількість запліднених маток:			
голів	95	97	98
%	95,0	97,0	98,0
Кількість маток, які окотилися:			
голів	93	94	96
%	97,9	96,9	97,9
Отримано ягнят:			
голів	115	122	126
%	123,7	129,8	131,3
в тому числі отримано:			
баранців, гол.	60	59	66
% баранців від отриманих ягнят	52,2	48,4	52,4
ярок, гол.	55	63	60
% ярок від отриманих ягнят	47,8	51,6	47,6
Співвідношення баранці/ярки	1/0,92	0,94/1	1/0,93
Окотилося маток, гол.:			
одинаками	75	71	71
двійнями	14	18	20
трійнями	4	5	5
Багатоплідність маток, гол.	1,24	1,30	1,31

До числа найбільш важливих показників, які відображають відтворювальну здатність овець, відноситься вихід ягнят на кожні 100 маток, які окотилися.

Слід відмітити, що за показниками плодючості виділяються вівцематки, отримані при поглинальному схрещуванні з баранами-плідниками породи олібс та тексель. Так, від 100 помісних вівцематок отримано на 6,08-9,5% ягнят більше в порівнянні з чистопородними АМД.

За різних причин від 2% до 5% вівцематок не спаровано за два статевих цикли. Під час періоду суягності вівцематки знаходились в однакових умовах годівлі і утримання. Ягніння проходило без ускладнень.

Нами відмічено, що рівень плідності знаходиться в межах 123,7-131,3%, що є добрим показником для АМД та її помісей.

Аналізуючи статевий розподіл, слід відмітити, що у чистопородних АМД в приплоді домінують ярки на 4,4%. Така закономірність спостерігається і в помісей за олібсом.

При ягнінні помісних вівцематок за текселем відмічено домінування в приплоді за баранцями.

Дані ягніння підтверджуються коефіцієнтом статевого співвідношення в залежності від генотипу репродуктивного поголів'я.

В селекційно-племенній роботі з вівцями різного напряму продуктивності

необхідно врахувати їх здатність до багатоплідності, так як дана ознака впливає на ефективність галузі в цілому.

Аналізуючи дані, що підтверджують багатоплідність, слід відмітити, що серед чистопородних АМД 19,3% вівцематок від маток, які окотилися, по два і більше ягнят в приплоді.

Серед помісей значною плідністю відрізнялися вівцематки F_2 за олібсом. Їх багатоплідність знаходилась на рівні 26%. Помісей за текселем серед вівцематок, які окотилися, тільки 24,3% мають в приплоді двох і більше ягнят.

Тому, на нашу думку, використання баранів-плідників інтенсивних порід олібса та текселя дає можливість покращувати відтворні характеристики порід, що використовуються в якості материнської основи.

Важливим показником господарської діяльності, який дає можливість проводити порівняльну характеристику фенотипів отриманого поголів'я від схрещування, являється життєздатність молодняку.

Враховуючи статевий диморфізм, нами встановлена збереженість різних статевих груп від народження до відлучення (таблиця 2).

Нашими дослідженнями доведено, що в постнатальний період кращу життєздатність та збереженість від народження до відлучення мали ягнята, отримані від поглинального схрещування АМД з олібсом та текселем. Вони перевищували своїх одноліток АМД за даним показником на 1,0-1,1 %. За життєздатністю та збереженістю баранчики усіх груп перевищують ярки.

Технологією вирощування овець в господарстві передбачено використання баранців на м'ясо у віці 6–9 місяців. Тому до бонітування залишаються ярки, які оцінюються постійно за енергією росту та збереженістю.

Таблиця 2. Збереженість дослідного молодняку

Показник	АМД	F_2 тексель	F_2 олібс
Кількість вівцематок, які окотилися, голів	93	94	96
Кількість отриманих ягнят, гол.	115	122	126
Збереженість ягнят до відлучення, %	96,5	97,5	97,6
голів	111	119	123
в т.ч. баранців, голів	59	58	64
ярок, голів	52	61	60
Від відлучення до бонітування ярки, %	98,2	97,5	98,4
голів	109	116	121

Збереженість репродуктивного поголів'я від відлучення до бонітування являється основним технологічним заходом збільшення поголів'я овець в господарствах різних форм власності.

Нами встановлено, що збереженість помісних ярки в цей період знаходиться майже на одному рівні, як і у чистопородних. В цілому збереженість поголів'я ярки дослідних груп від народження до бонітування була на рівні 97,5-98,4%

Висновок. 1. Схрещування вівцематок асканійської м'ясо-вовнової породи дніпропетровського типу з баранами-плідниками канадської селекції дає можливість

отримати життєздатний молодняк.

2. Помісні вівцематки АМД за олібсом та текселем мають більший рівень плідності, що можна пояснити значною плідністю баранів-плідників текселя та олібса на рівні 165-210%, а також адитивною дією генів порід, які відрізняються багатоплідністю, а життєздатність молодняку проявом ефекту гетерозису.

Література

1. Гребень Л.К. Акклиматизация и продуктивность разных пород овец и их помесей при разведении в Аскания-Нова / Л.К. Гребень // Вівчарство. - Киев, 1969. - Вып. 6.
2. Ерохин А.Н., Вуколов В.К., Лашманов А.М. Влияние паратипических факторов на продуктивность овец разных генотипов / Селекц.-генет. методы повыш. продукт, с.-х. ж-ных. - 1987.
3. Журавель М.П., Давиденко В.М. Технологія відтворення сільськогосподарських тварин. – Київ, 2005
4. Задорожня О.М. Ефективність схрещування баранів м'ясної породи олібс з матками дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. с.-г. наук : спец. 06.02.01 "Розведення та селекція тварин" / О.М. Задорожня. - Харків, 2005.
5. Микитюк В.В. Особливості прояву функцій відтворювання у вівцематок породи новозеландський корідель / В.В. Микитюк // Вівчарство : міжвід. тем. наук. зб. УААН. - Київ, 2007. - Вип. 34.
6. Похил В.І. Ефективність схрещування баранів м'ясної породи олібс з матками дніпропетровського типу асканійської м'ясо-вовнової породи / В.І. Похил, О.М. Задорожня // Вісник ІТ ЦР УААН. - Дніпропетровськ, 2008. - Вип. 4.
7. Черномиз Т.О., Лесик О.Б. Відтворювальна здатність вівцематок буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи овець // Науково-технічний бюлетень. – Львів, 2004. - Вип. 5.
8. Шуваєв В.Т., Похил В.І. та ін. Ефективність використання асканійських кросбредних баранів на матках дніпропетровського типу // Вісник ДДАУ. – Дніпропетровськ. – 2001. – № 2.

Summary

Reproductive ability of ewes of Dnepropetrovsk type in Askanian meat-wool breed and their breeds / Lesnovskay E.V.

The estimation is shown in the article concerning the cross of ewes of Dnepropetrovsk type in Askanian meat-wool breed with the rams of Canadian selection. On the base of obtained results of investigation the following conclusions are made: the cross of ewes of Dnepropetrovsk type in Askanian meat-wool breed with the rams of Canadian selection gives an opportunity to obtain more viable young than in pure breeding; on our opinion, the more productive ewes crossed with the rams of intensive breeds and the viability of young animals are the result is the displaying of effect of heterosis.